

MIÉRT ELLENZIK AZ ANARCHISTÁK A NACIONALIZMUST?

Anarchist Communist Group (ACG)

|||POCKET EDITION||| 2025

- pocketedition.noblogs.org
- pocketedition@riseup.net

Az eredeti változatot az Anarchista Kommunista Csoport (ACG) tette közzé a „*Against nationalism*” című kiadványában.

- <https://www.anarchistcommunism.org/2023/05/25/new-pamphlet-against-nationalism/>

Az osztályharcos (vagy kommunista) hagyományt követő anarchisták, mint például az Anarchista Kommunista Csoport (= *Anarchist Communist Group - ACG*), a világot nem a versengő nemzeti népek, hanem az osztályok szempontjából szemlélik. Mi nem a harcoló nemzetek, hanem a harcoló osztályok világát látjuk. A nemzet csak egy álca, egy agyszülemény, amely elrejtí az osztályok közötti küzdelmet, amely az osztályokon belül és azokon keresztül zajlik. Nincsenek tehát valódi nemzetek, vannak azonban valódi osztályok saját érdekeikkel, és ezeket az osztályokat kell figyelembe vennünk. Következésképpen a „nemzeten” belül nincs egyetlen „nép”, és nincs közös „nemzeti érdek” sem, amely egyesítené őket.

Az anarchista kommunisták nem egyszerűen azért ellenzik a nacionalizmust, mert az a rasszizmushoz és a szűklátókörűséghez kötődik. Kétségtelenül felerősíti ezeket a dolgokat, ahogy ezt tapasztalhattuk a történelem során. Az ellenük való szervezkedés az anar-

chista politika kulcsfontosságú része. De a nacionalizmus ezektől függetlenül is él és virul. A nacionalizmus lehet liberális, kozmopolita és toleráns, amely egy „nép” „közös érdekét” olyan módon határozza meg, amely nem igényel egyetlen „fajt”. Még a legszélsőségesebb nacionalista ideológiák, mint például a fasizmus, is létezhetnek együtt a többnemzetiségű társadalom elfogadásával, ahogyan ez a brazil integralista mozgalom esetében is történt. A nacionalizmus azt használja fel, ami működik – bármilyen felszínes tulajdonságot hatékonyan tesz magáévá, hogy a társadalmat maga mellé állítsa. Bizonyos esetekben durva rasszizmust használ, máskor viszont jóval kifinomultabb. A saját céljai érdekében manipulálja a meglévő dolgokat. Számos nyugati országban a hivatalos multikulturalizmus a polgári politika kulcsfontosságú része, és ezzel párhuzamosan kialakult egy megfelelő multikulturális nacionalizmus. A közös „nemzeti kultúra” maga a hivatalos multikulturalizmus,

amely lehetővé teszi a „polgárok” integrálását az államba anélkül, hogy durva mono-kulturalizmushoz folyamodnának. A Skót Nemzeti Párt befogadó nacionalizmusa példaértékűen illusztrálja ezt. Az anarchisták azonban még akkor is ellenzik a kapitalista állam nacionalista retorikáját, ha az a legnyitottabb, legtoleránsabb és legrasszizmusellenesebb fajta.

Ennek az az oka, hogy a nacionalizmus alapjában véve az osztálykollaboráció ideológiája. A közös érdekek képzelt közösségének megteremtésére szolgál, és ezzel igyekszik elrejteni a lakosságot alkotó osztályok valós, anyagi érdekeit. A „nemzeti érdek” fegyver a munkásosztály ellen, kísérlet arra, hogy az alattvalókat az uralkodók érdekei mellé állítsák. A lakosság tömeges, ideológiai és néha fizikai mozgósítása valamilyen közös és központi nemzeti vonás nevében jellemezte a huszadik és huszonegyedik század háborúit – a nyugati demokratikus kultúra nevében racionalizált iraki vérfürdő, valamint az iszlám terrorral szembenálló, a

szabadság és demokrácia brit vagy amerikai hagyományai alapján megerősített államok a közelmúlt példái.

Tulajdonképpen a nacionalizmussal szembeni anarchista ellenállás egy egyszerű elvet követ. A munkásosztálynak és a munkáltató osztálynak nincs semmi közös érdeke. Ez nem csupán egy szlogen, hanem a világ valósága, amelyben élünk. Az osztályellentét a kapitalizmus szerves része, és attól függetlenül fennáll, hogy az értelmiségiek és a politikai csoportok elméleteket gyártanak a létezéséről vagy nem létezéséről. Az osztály nem az akcentusodról, a fogyasztási szokásaidról vagy arról szól, hogy szellemi vagy fizikai munkát végzel. A munkásosztály – amit alkalmasint proletariátusnak neveznek – a kisemmizett osztály, az az osztály, amelynek nincs tőkéje, nincs befolyása az általános életkörülményeire, és nincs miből megélnie, csak abból, hogy bérért (vagy fizetésért) dolgozik. Megeshet, hogy valakiknek van házuk és autójuk, de

még így is el kell adniuk a munkaképességüket egy munkaadónak, cserébe a megélhetésükhöz szükséges pénzért. Érdekeik konkrétak, objektívek és anyagiak: hogy több pénzt kapjanak a munkaadójuktól kevesebb munkáért, és hogy jobb élet- és munkakörülményekhez jussanak. A tőke érdekei ezzel szöges ellentétben állnak: minél több munkát kipréselni az emberekből minél kevesebb fizetségért, csökkenteni a költségeket a magasabb profitráta érdekében, hogy a pénzből minél gyorsabban és hatékonyabban még több pénz legyen. Az osztályharc ezen érdekek közötti küzdelem. Még a nem termelő munkahelyeket is ezek a szabályok alakítják, mivel ezek a kapitalista társadalom alapelvei. A tőke érdekei a hatalommal rendelkezőkön keresztül jutnak kifejezésre, akik foggal-körömmel ragaszkodnak eme érdekekhez, hogy saját hatalmukat megtarthassák – ezek a magántőke tulajdonosai, a főnökök, akik a tőke nevében döntéseket hoznak, és az állam, amely

elkötelezett, hogy a magántulajdont és a tulajdonjogokat szentesítse és megvédje.

A „nemzeti érdek” egyszerűen a tőke érdeke az adott országon belül. A társadalom vezetőinek az érdeke, akik viszont csak a tőke alapvető szükségleteit fejezhetik ki – a tőkét felhalmozni vagy elpusztulni. Helyi funkciója az, hogy a társadalmon belül domesztikálja azokat, akik vele ellentétben állhatnak – a munkásosztályt. Ez a kapitalizmus velejárójának tekinthető antagonizmus az anarchista kommunisták szerint képes a kapitalizmuson túllépni. Saját érdekünkben kell küzdenünk azért, hogy a tőkétől engedményként megkapjuk azokat a dolgokat, amelyekre szükségünk van. Ez a dinamika attól függetlenül létezik, hogy kidolgozott elméletek épülnének köré. A kínai vagy bangladesi munkások, akik gyárakat foglalnak el és láznak az államhatalom ellen, nem feltétlenül azért teszik azt, mert ismerik a forradalmi elméletet, hanem mert az életkörülményeik erre kényszerítik őket.

Hasonlóképpen az osztályszolidaritás sem azért létezik, mert az emberek nagylelkűek, hanem mert a szolidaritás az érdekükben áll. A kapitalistáké az állam – a törvény, a bíróságok és a börtönök. Mi mindössze egymásra számíthatunk. Egyenként nagyon keveset érhetünk el, de együtt megzavarhatjuk a kapitalizmus mindennapi működését, és ez egy hatalmas fegyver. Természetesen ritka, hogy az osztályharc makulátlan, minthogy különféle bigottságok és frakcióérdekek is átfedhetik. A forradalmi csoportok és a munkahelyi anarchista kommunista szervezetek feladata, hogy leküzdjék ezeket a tendenciákat, hogy hozzájáruljanak az osztálytudat és a harciasság fejlődéséhez, és hogy kiegészítsék azt a folyamatot, amelynek során a megosztottságot olyan közös harcok révén vitatják meg, amelyek jelentős méretű küzdelmek keretén belül zajlanak.

Mindazonáltal a nacionalizmus olyan mótó, amellyel szemben foggal-körömmel ellen kell állnunk. Ez a do-

mesztikáció ideológiája. Ellenünk bevetett fegyver. Szervezett szűklátókörűség, amelynek célja, hogy a munkásosztályt – amely a gazdasági rendszerben elfoglalt helyzetét tekintve nemzetközi – nemzeti vonalak mentén ossza meg.

Végső soron – még ha félretesszük is a nacionalizmussal szembeni elvi és elméleti ellenállásunkat – bármilyen értelmes nemzeti önrendelkezés gondolata a modern világban idealizmus. A nemzetek nem képesek önrendelkezésre, ha a kapitalista világpiacnak vannak alávetve, és azok, akik politikájukat a nemzeti szuverenitásuk világkapitalizmussal szembeni visszaszerzésére alapozzák, mint például a mai fasiszták és társaik, egy a modern kapitalizmus előtti elérhetetlen aranykorra áhítoznak. A modern világ egy integrált világ, ahol a nemzetközi „együttműködés” és a konfliktus nem választható szét egykönnyen, és amely olyan nemzetközi intézményeken és szervezeteken keresztül jut kifejezésre, mint az ENSZ, a WTO, a

Világbank, az EU, a NATO és így tovább. A nacionalista fantázia amennyire sivár, annyira reakciós. Az anarchista kommunisták ellenzékiességükben felismerik ezt. Erre a pontra még visszatérünk később.

Mielőtt továbbmennénk, meg kell cáfolnunk egy gyakori és téves „kritikát”. Mi nem a monokultúrát támogatjuk. Nem arra törekszünk, hogy az emberi kulturális kifejezésmódok gazdag sokféleségét egy anarchista társadalomban szabványosnak lássuk. Hogyan is tehetnénk ezt? A kultúrák természetes keveredése szembemegy a nacionalisták fantáziáival. A nemzeti tömbök sohasem mentesek a kulturális hatásoktól, a kultúra pedig az idő múlásával kiterjeszkedik és keveredik. Az önmagukba zárt nemzeti kultúrák eszméje, amelynek a nacionalisták a hívei, mítosz. Ezzel szemben mi a kulturális kifejezések korlátlan cseréjét egy szabad, állam nélküli kommunista társadalomban, az állam és a kapitalizmus elleni harc természetes következményeként képzeljük el megvalósítani.

Az anarchista kommunistáknak határozottan és nyíltan kell fellépniük a nacionalizmussal szemben. Nem beszélünk mellé az internacionalizmus tekintetében. Az internacionalizmus nem a kapitalista nemzetek vagy a nemzeti munkásosztályok együttműködését jelenti, hanem a nemzet és a nemzetiség eszméjének alapvető kritikáját.